

μὲν τέμνων ἰδίαν ὁδὸν εἰς τὰ συζητούμενα ἐπὶ μέρους ζητήματα, ἄλλοτε δὲ ἐνισχύων ἀντιλήψεις ἄλλων μελετητῶν, πρὸς τοὺς ὁποίους συντάσσεται, πολλακίς δὲ ἀντικρούων εὐστόχως ἀπόψεις ἐπιφανῶν ἔρευνητῶν, πρὸς τὰς ὁποίας ἀντιφέρεται.

Εἰς τὸν μνημονευθέντα ἀνωτέρω Πίνακα τῶν συγχρόνων φιλολόγων, ποὺ ἀναφέρονται εἰς τὸ κείμενον καὶ τὰς σημειώσεις τοῦ βιβλίου, ἀναγράφονται τὰ ὀνόματα 150 περίπου ἐρευνητῶν. Τὸ ὅτι μεταξὺ αὐτῶν περιλαμβάνεται καὶ ἰκανὸς ἀριθμὸς Ἑλλήνων φιλολόγων ἐπιρρωννύει τὴν ἐκτεθεῖσαν ἐν ἀρχῇ διαπίστωσησιν περὶ ἰκανοποιητικῆς ἐπιδόσεως τῶν ὀμηρικῶν μελετῶν καὶ παρ' ἡμῖν. Ἀναμφιβόλως δὲ ἡ διὰ τῆς παρουσίας διατριβῆς συμβολὴ τοῦ κ. Ν. Μπεζαντάκου εἰς τὴν ἐπίδοσιν αὐτὴν εἶναι πολῦτιμος καὶ ἀξία ἐξάρσεως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Π. ΜΠΕΚΙΑΡΗΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ Ι. ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ, Ἡ ἄλβανικὴ κίνησις στὸ βιλαέτι Ἰωαννίνων καὶ ἡ συμβολὴ τῶν λεσχῶν στὴν ἀνάπτυξή της (1908-1912), Ἐκδόσεις ΙΜΙΑΧ, Ἰωάννινα 1984, σσ. 152.

Τὸ συγγραφικὸν ἔργον τῆς Ἐλευθερίας Ἰ. Νικολαΐδου εἶναι ἤδη ἀναγνωρισμένον, πλούσιον καὶ πρωτότυπον. Ἡ σ. προσθέτει νέαν ἐπιστημονικὴν προσφορὰν μὲ τὸ πρόσφατον μελέτημά της, στὸ ὁποῖον ἐπιχειρεῖ τὴν σκιαγράφησιν τῶν δραστηριοτήτων τῆς ἐθνικῆς ἄλβανικῆς κινήσεως στὸ βιλαέτι Ἰωαννίνων καὶ τὴν ἐπισήμανσιν τῆς συμβολῆς τῶν λεσχῶν στὴν ἀνάπτυξίν της κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα 1908-1912.

Καὶ ἀπλῆ μνεῖα τῶν θεμάτων, ποὺ πραγματεύεται στὸ πρῶτο κεφάλαιον διεγείρει ἀμέσως τὸ διαφέρον: Συμφωνία νεοτουρκικοῦ κομιτάτου καὶ Ἀλβανῶν. — Ἰδρυσις καὶ σκοποὶ τῆς λέσχης «Bashkimi» τῶν Ἰωαννίνων. — Ἀλβανοτουρκικὴ συνεργασία — Ἡ κατάστασις στὸ βιλαέτι Ἰωαννίνων. — Διαφοροποίησις τῆς στάσεως τῶν Τούρκων. — Ἑλληνοαλβανικὲς συνομιλίαι. — Προσπάθειαι γιὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν σκοπῶν τῆς λέσχης «Bashkimi». — Ὁ ἀγώνας γιὰ τὸ ἀλφάβητο. — Ἐπίτασις τῆς διαστάσεως Ἀλβανῶν - Τούρκων ἀπὸ τὴν «ὑπόθεσιν Μπαϊκούση». — Οἱ ἐφημερίδες «Zëjir» καὶ «Ἡπειρος». — Συνέχισις διώξεων τῶν Ἀλβανῶν. — Ἑλληνικὲς ἀντιδράσεις στὰ ἄλβανικὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα. — Ἡ περιοδεία τοῦ Χατζῆ Ἀδῆλ καὶ τὸ «Ἰπόμνημα» τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος τῶν Ἰωαννίνων. — Ἡ δρᾶσις τῶν ἄλβανικῶν σωμάτων κι ὁ φόνος τοῦ προέδρου τῆς λέσχης «Bashkimi» Ἰωαννίνων. — Συνέχισις τῶν ἑλληνικῶν ἀντιδράσεων. — Συνεργασία Ἀλβανῶν καὶ Ρουμανιζόντων κ.ἄ.

Ἡ σ. δὲν ἀρκεῖται στὴν ὑπάρχουσαν ἑλληνικὴν καὶ ξένην βιβλιογραφίαν. Ἀναζητεῖ ἀναξιοποίητο ὕλικόν, ποὺ ἄλλοτε ἐπιβεβαιώνει προγενεστέραις γνώσεις καὶ ἄλλοτε ἐμπλουτίζει τὸν γνωστικὸν τομέα. Ἀναδιφεῖ ἐκθέσεις Ἑλλήνων προξένων καὶ δημοσιεύματα τοῦ ἑλληνικοῦ τύπου ἀλλὰ καὶ τοῦ ἄλβανικοῦ τῶν Ἰωαννίνων, τοῦ ὁποίου περιληπτικὰ κείμενα σώζονται στὴν ἑλληνικὴ ἐφημερίδα «Ἡπειρος» τοῦ Γ. Χατζῆ. Φωτίζει πολλὰς πτυχάς, ποὺ ἐνισχύουν σημαντικὰ τὰς ἑλληνικὰς θέσεις καὶ ὀπωσδῆποτε συμβάλλουν στὴν ἀμοιβαίως συμφέρουσαν βελτίωσιν τῶν γειτονικῶν

σχέσεων. Διότι ἡ ἀλήθεια ἀποτελεῖ τὴν καλύτερη ἀπαρχὴ συνεργασίας.

Πράγματι ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῆς μελέτης ἀποδεικνύεται, ὅπως δικαιολογημένα τὸ νίζει ἡ σ., ὅτι ἡ ἑλληνικὴ πλευρὰ δὲν ἔτρεφε τὸ «μίσος» ποῦ τῆς καταλογίζουν οὔτε ἦταν ἀντίθετη μὲ τὰς ἐθνικὰς ἀλβανικὰς διεκδικήσεις, ἐφόσον βέβαια αὐταὶ δὲν ἔρχονταν εἰς κατάφωρον ἀντίθεσιν μὲ τὰ δίκαια τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἀντιστοίχως δὲν ἔλειψαν καὶ ἀκραιφνεῖς, μάλιστα δὲ διακεκριμένοι, Ἀλβανοί, ποῦ ὁμολογοῦν τὸν ἑλληνικὸν χαρακτήρα τῆς Β. Ἡπείρου, ὅπως εἶναι ὁ πολιτικὸς ἡγέτης Μπάσι-Μπέη, βουλευτὴς στὸ Ὀθωμανικὸν Κοινοβούλιον, Πρόεδρος τῆς δευτέρας ἐθνικῆς ἀλβανικῆς κυβερνήσεως καὶ προσωρινὸς Ἀρχηγὸς τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐξουσίας (1915-1916).

Σὲ προηγούμενη ὀγκώδη ἐργασία ἡ σ. εἶχε ἀποκαλύψει καὶ τὴν ἀκράδαντον πίστιν καὶ προσήλωσιν στὸν Ἑλληνισμὸ καὶ τῶν Βλαχοφόνων πληθυσμῶν τῆς ἐνδοχώρας καὶ τοῦ Κέντρου τῆς Ἀλβανίας, Δυρραχίου, Τιράνων, παρὰ τὰς δελεαστικὰς ἐπιδαψιλεύσεις ἢ τὰς τρομοκρατικὰς ἐνεργείας τῆς ρουμανικῆς προπαγάνδας. Μὲ τὴν νέαν ἔρευναν τεκμηριώνει ἰσχυρότερα τὴν ἀνάμειξιν τῆς ρουμανικῆς προπαγάνδας στὴν ἀφύπνισιν τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως τῶν Ἀλβανῶν.

Τὸ ἐγχείρημα τῶν Ρουμάνων ἀποβαίνει ἀδιανόητον, διότι ἐπὶ πλέον ἀποπειρῶνται νὰ πείσουν τοὺς Ἀλβανοὺς ὅτι ὑφίσταται ρουμανοαλβανικὴ φυλετικὴ συγγένεια, τὴν ὁποίαν ἀσυζητητὴ εἶχαν ἀπορρίψει οἱ γλωσσικῶς συγγενεῖς τους Βλαχόφωνοι! Ἐκπλήσσει δὲ περισσότερο, ὅταν ἡ ρουμανικὴ ἱστορικὴ ἐπιστήμη, ὅπως συγκεκριμένα ὁ Καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας στὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Ἰασίου Πιε Βάρβυλεσκου, ἀποφαίνεται κατηγορηματικὰ ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ μέχρι τοῦ 19ου αἰ. στεροῦνται ἐθνικῆς συνειδήσεως. Ἡ ἐμφύσησις τῆς ὁμολογουμένως ὀφείλεται στὶς ξένες ἐπεμβάσεις, στὶς πολυώνυμες καὶ περιώνυμες προπαγάνδες, ρουμανικὴ, αὐστριακὴ, ἰταλικὴ, παπικὴ κ.ἄ.

Τὸ τελευταῖον ἔργο τῆς Ἑλευθερίας Ἰ. Νικολαΐδου ἀποκτᾷ πρόσθετον ἐνδιαφέρον καὶ ἐντάσσεται στὴν τρέχουσαν ἐπικαιρότητα μετὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ ἑλληνοαλβανικοῦ διαλόγου. Δὲν ἀπευθύνεται ἀποκλειστικὰ στοὺς εἰδικοὺς ἱστορικοὺς. Εἶναι χρήσιμο σὲ κάθε φιλόστορα. Ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν γίνεται βοήθημα ἀπαραίτητον δι' ἐκείνους, ποῦ χειρίζονται θέματα ἐθνικὰ, πολιτικὰ, διπλωμάτας, εἰδικοὺς συμβούλους, ἐμπειρογνώμονας.

Ἀχιλλεὺς Γ. Λαζάρου